

“తాతయ్యా నువ్వు చచ్చిపోతావా?”

బెడ్ మీద తల దగ్గర కూర్చొని కళ్ళలో కళ్ళు పెట్టి చూస్తూ అడిగింది, ధర్మారావు మనుమరాలు—అతని ప్రాణానికి ప్రాణం.

చనిపోవటం అంటే ఏమిటో ఆ పసిపిల్లకు అవగాహనలేకపోయినా—ఒళ్ళో కూర్చోబెట్టుకొని కథలూ కబుర్లూ చెప్పే, సాయంత్రం కాగానే పార్కుకి తీసుకు వెళ్ళే ఈ ముసలి స్నేహితుని కోల్పోతున్నానని మాత్రం తెలుసు.

నాలుగేళ్ళయినా నిండని లేత కళ్ళలోంచి ముత్యాల్లా రాలిన కన్నీటి చుక్కలు తాతయ్య చెంపల మీద పడి ఏడాదిలో పగుళ్ళానిన నేల మీద పడ్డ వర్ష చిందువుల్లా పడే పడక ముందే కరగిపోయాయి.

దెబ్బె అయిదేళ్ళుగా లోకంలో మంచిని చెడునీ, సుఖాన్నీ దుఃఖాన్నీ, చావునీ బ్రదుకునీ, చూసి చనిచూసి ‘ఇక చాలు బాబో’ అన్నట్లు చూడలేక కుంచించుకుపోతున్న అతని కళ్ళలోంచి బయటకు రాబోయిన కన్నీటి చుక్కలు ఆ శ్రమ కూడా పడలేక కళ్ళలోనే నిలిచిపోయాయి.

కిటికీ అవతల వున్న చెట్టు నుంచి సన్నని గాలికి రాలి పడుతున్న పారిజాత పుష్పాల వాసన అతని నాసికా పుటాల దగ్గర ఆగిపోయింది.

“ఏయ్ రాక్షసి. తెల్లనారిందగ్గర్నుంచి వెతుకుతూంటే ఇక్కడున్నావా? తాతయ్య దగ్గరకు వెళ్ళొద్దని చెప్పానా” అంటూ ఎవరో—వాళ్ళమ్మ కాబోలు—ఆ పసిపిల్లను లాక్కెళ్తున్నారు.

ప్రాణం విలవిల్లాడింది. అతనికి కళ్ళలో మళ్ళీ కన్నీరు గిరున తిరిగి కరగిపోయాయి.

మనుమరాలు వెళ్ళిపోయినా ఆ పిల్ల అడిగిన ప్రశ్న మాత్రం ప్రాణం వీడిన శరీరంలా అలానే వుండిపోయింది.

“మింగు, దిగ్మింగు, ఇది తప్పదు.. ఇప్పుడేం చేయగలవ్. పుట్టిందగ్గర్నుంచి ఈ సత్యం వెంటాట్టం లేదా? ప్రత్యక్షంగా ఎదుర్కొన వలసిన భయంకర సత్యం. మృత్యువు భరించు” వేరెవరూ లేని ఆ గదిలో అతని అంతరంగమే అతనితో గొణుగుతోంది.

తన తండ్రి చిన్నపుడే పోయాడు.

తల్లి దీర్ఘరోగంతో మూడు నాలుగు సార్లు భయపెట్టి చివరకు భయంకరంగా చచ్చిపోయింది.

ముప్పై అయిదేళ్ళ తమ్ముడు ఏక్విడెంట్లో

దుర్మరణం పాలైనపుడు మృత్యువు కఠోరంగా తన ఉనికిని నిరూపించింది.

వేడు నిజాలు!

గుంభనంగా దిగమింగాడు.

అంతదాకా ఎందుకు?

ఎన్నిసార్లు—తనకే—

క్విట్టండియా ఉద్యమంలో కాలేజీలో బ్రిటిషు నాడి లాఠీ దెబ్బ వెన్నెముక మీద తగిలి క్రింద పడ్డపుడు—

పెళ్ళయిన కొత్తలో రైలు పట్టాలు తప్పి ఏట్లో పడిపోతే అతి కష్టం మీద ఒడ్డుకు యిదుకుని వచ్చినపుడు—

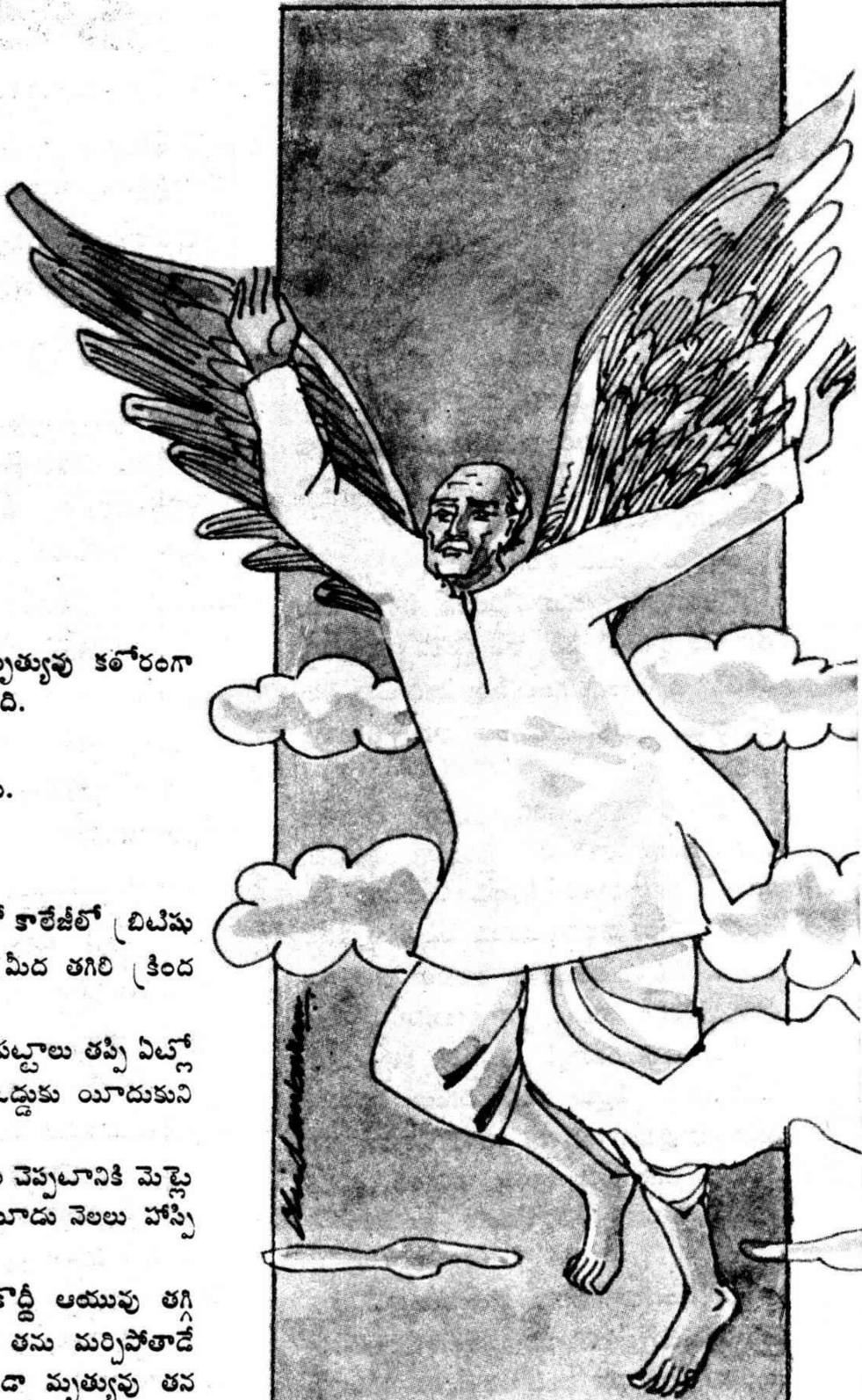
స్కూల్లో రోజులాగే పాఠం చెప్పటానికి మెట్లెక్కిపోతూన్నపుడు జారిపడి మూడు నెలలు హాస్పిటల్లో వున్నపుడు—

ఒక్కొక్క రోజూ గడిచేకొద్దీ ఆయువు తగ్గిపోతూనే వుందన్న సత్యాన్ని తను మర్చిపోతాడేమోనని క్రమం తప్పకుండా మృత్యువు తన ఉనికిని నిరూపిస్తూనే వుంది. అసలే క్షణికమైన జీవితాన్ని అనుక్షణం చాలెంజ్ చేస్తూనే వుంది.

అయితే ఆ సాహసాల్లో, ప్రమాదాల్లో తను గెల్చాడు. భవిష్యత్ ప్రపంచాన్ని స్థైర్యంతో ఎదుర్కొంటానికి గుండె దిటవు చేసుకున్నాడు.

కాని జీవితపు మలి సంధ్య కొన వెలుతురులో తన నీడ వెనక్కి పెరిగి పెద్దదై మృత్యువోతున్నపుడు—దెబ్బె అయిదేళ్ళ తను ఏ భవిష్యత్ కోసం ఎదురు చూడాలో తెలియక అతని గుండె తడబడుతోంది.

“ఇదుగో ధర్మం! దెబ్బె అయిదు వసంతాలు చూశావ్. నీకేం తక్కువైంది. ముగ్గురబ్బాయిలు మంచి ఉద్యోగాల్లో వున్నారు. అమ్మాయిని ఉన్నింటి పిల్లను చేశావ్. ఏవో ఆ కాయలకు తలో రెండు కాయలు!

పయనించే ఓ చిలుకా...

— సంకా ప్రసాద్

3-7-92 ఆంధ్రప్రదేశ్ సచివాలయ ప్రత్యేక

నాలుగు రాళ్లు వెనకేశావ్. ఆ భగవంతుడు న్నాడు. వాణ్ణి స్మరించుకో. హాప్పిలర్ సుండి తీసుకొచ్చారని మా వాడు చెబితే వెంటనే బయలు దేరి వచ్చాను. నాకూ ఉబ్బసం, కీళ్ళ నొప్పులూ, వయసు మీద పడుతోంది గదా. వస్తాను”

ఆ మాటలు అలా వినించటం లేదు. “ఇదుగో ధర్మం! డెబ్బై అయిదేళ్ళు బ్రతికి కావుగా. ఇంకా ఏం కావాలి? అలా ఏడుపు ముఖం పెడతావెందుకు? పిల్లల్ని కన్నావ్. వాళ్ళకీ పిల్లలు పుట్టారు. బాగా సంపాదించావ్. ఇంత మందికి భారంగా వుండకపోతే ఇక చావ రాదూ? అయినా పోయేవాడివి-నీతో నేనూ రాలేసుగా, వస్తాను”

అందరూ యిదే వరస—
“గురువుగారు యూరోపియన్ హిస్టరీ చెబు తూంటే క్లాసులో పిన్ డ్రావ్ పైలెన్స్ వుండేది. ఎంతో ఉద్రేకంగా గంటసేపు ఏకధాటిగా లెక్క రిచేసారు. అలాంటివారు ఇలా చావు బ్రతుకుల మధ్య...”

“ఎక్కడ పెళ్ళి జరిగినా ధర్మం బాబాయి వున్నాడంటే మాకెంతో ధైర్యంగా వుండేది. నడుంకు తువ్వలు బిగించి నిలబడ్డాడంటే, రెండు వైపుల వారూ ఆయన చెప్పినట్లు వినవ లసిందే. డెబ్బై అయిదేళ్ళు రాయిలా వున్నాడు. ఉక్కు శరీరం గాబట్టి ఇన్నాళ్ళయినా...”

“చూడు వరమా! నువ్వలా కళ్ళ వీళ్ళు పెట్టుకుంటే పిల్లలు మరీ దిగులు పడరూ, మహానుభావుడు. తన పని తను చేశాడు. భగ వంతుడి దగ్గర్నుంచి పిలుపు వచ్చింది. చివరి క్షణాల్లో ఆయన్ని ప్రశాంతంగా ఉంచటం నీ ధర్మం”

ఇలా అందరూ తనను పోయినట్లుగానే భావి స్తున్నారేమిటి? తన పని నిజంగానే అయిపో యిందా? అందరూ కలసి అప్పుడే తన ఎపిటాఫ్ రాసేస్తున్నారే.

వరం ఏదీ? “వరం?” గొంతులోంచి మూట రావట్లేదు. ముఖం కడుక్కుని స్నానం చేసి వస్తానని వెళ్ళింది. ఇంకా రాదేం?

ఇరవై నాలుగంటలూ తన ప్రక్కనే కూర్చొని వుందిగా?

ఏశాంతి తీసుకొంటారదేమో? ఏదై ఏళ్ళ సంసార జీవితం! విసిగిపోయిందా?

‘భార్య బిభృతి తస్మిన్ కాయే’ అంటే ఇదేనా కాలం గడవట్లేదా...’

పిల్లలు... చదువులు... పెళ్ళిళ్ళు...

జ్ఞాపకాలు

“లీడర్” సంపాదకుడు

తెలుగువాడైన సి.వై.చింతామణి (చి.రావూరి యజ్ఞేశ్వర చింతామణి) ఆనాటి ప్రముఖ పత్రిక “లీడర్”కు సంపాదకులుగా వుండేవారు. “లీడర్” పత్రిక యాజమాన్య సంఘానికి మోతీలాల్ వెహ్రూ ఆధ్యక్షుడు. కానీ చింతామణి మోతీలాల్ వెహ్రూను తీవ్రంగా విమర్శిస్తూ సంపా దకీయాలు వ్రాశాడు. మోతీలాల్ కు కోపం వచ్చింది. తానే ఆ పత్రిక యజమాన్యం నుంచి తప్పుకున్నారు.

మరోసారి “లీడర్” విమర్శనాధ్యక్షుడైన పండిత మదన్ మోహన మాలవ్యాను అదే పత్రికలో విమర్శించాడు చింతామణి. అందుకే చింతామణి రాజీనామా చేయబోయాడు.

“నేను లేకపోయినా పర్వాలేదు. కానీ చింతామణి ఎడిటర్ గా లేకుంటే “లీడర్” పత్రికను ఊహించలేం” అంటూ మదన్ మోహనమాలవ్యాగారే తప్పుకున్నారు. ఎంత సాహస సంపాదకుడో గదా చింతామణి.
డాక్టర్ మల్లీపియ “నాగరాజు”

వాళ్ళకు పిల్లలు ఎల్లకాలం అలాగేనా? “అమ్మ ఎప్పుడూ ఇక్కడే వుంటే ఎలా నాన్నా”

‘పశ్చా జ్ఞీవతి జర్జర దేహీ వార్తాం కోపి పృశ్చత గేహీ’ అవును...

ఇక తనది కొద్దిలో పోయే ప్రాణమేగా? “వరం?”

దేవుడి దగ్గర పసుపు కుంకుమ నిలుపమని ప్రార్థన చేస్తోందా?

ఎంతకాలం నిలుపుతాడు? ఎందుకు నిలపడు?

డెబ్బై అయిదేళ్ళకే అయిపోయిందా? మురార్జీ, రంగా అందరూ ఆరోగ్యంగా లేరూ?

మురార్జీ మెట్లెక్కుతూంటే కుర్రవాళ్ళకంటే వేగంగా ఎక్కుతాట్ట!

మొన్నకి మొన్న ఎనభై దాటిన బిస్మిల్లా ఖాన్ షెనానాయీ ఎంత బాగా వాయింపాడు? ఇంకా వందేళ్ళు బ్రతగ్గడన్న ఎజిలీటీ!

లతకీ, సుబ్బలక్ష్మీకీ అసలు వృద్ధాప్యం వచ్చిందా? అంత దాకా ఎందుకూ? ప్రకీంటి చారి లేడూ.

కమ్యూటెడ్ పెన్షన్ రెస్టోర్ అయి పదేళ్ళు ఎరియర్స్ తీసుకొన్నాడు. ప్రభుత్వం బావురుమని విడ్రేట్టు ఇంకా ఇరవై ముప్పై ఏళ్ళు బ్రతికేట్టు వుంటాడే.

తను కూడా— పదిహేను, ఇరవై ఏళ్ళ వయసు నుంచే యోగా చేసి వుంటే ఎలా వుండేదో? అల్లోపతి కాకుండా ఆయుర్వేదం, హోమియో-వీమో—

సర్జరీ, స్కావింగ్, బ్లడ్ ట్రాన్స్ఫ్యూజన్ ఏవైనా—

ఒక్క సంవత్సరం చాలు ఇంకా ఒక్క సంవత్సరం!

బ్రతకాలి ఈ ప్రపంచంలోని విచిత్ర వ్యక్తుల్ని, వారి బాధల్ని సంతోషాల్ని చూసి పాలుపంచుకుని తనలో తానే నవ్వుకొన్న తను ఒక్కసారిగా ఈ సుందర స్వప్నాన్ని వదిలి...

లేదు. బ్రతకాలి. కొన్ని నెలలైనా—

“అది కొదురా అన్నయ్యా. ఈ డాక్టరు లాభం లేదన్నాడుకాని, మద్రాసు ఆపోలోలో అయితే స్పెషల్ ఎక్స్ ప్లెంట్లు వుందిట. ఫారిన్ రిటన్డ్ స్పెషలిస్టులు కూడా వున్నారు.”

“కాని అక్కడకు పోయినా పూర్తిగా నయం అవుతుందంటే చేయించవచ్చురా. శరీరం బాగా వాడి పోయిందాయె. మూత పిండాలు చాలా కష్టం. పైగ అక్కడ అన్ని వసతులూ వెంటనే దొరకాలి.”

“అదేముందిలే మీ బావమరిది చేత చెప్పిస్తే సులభంగా తక్కువ ఖర్చులో...”

“మళ్ళీ అతన్ని బ్రతిమాలాలి. ఏదైనా పోనీ శాశ్వతంగా తగ్గిపోయేట్లుంటే ప్రయత్నించవచ్చు. అదయినా ఆరు నెలలో సంవత్సరమో అంటు న్నారుగదా. అదే నాకూ తోచటం లేదురా. నా శెలవు ఈ రోజులో అయిపోతుంది. మళ్ళీ బడ్డెటూ అదీ మినిస్ట్రీలో సెలవు దొరకదు. ఏమిటో అమ్మా— సువ్వేమంటావ్?”

తన వాళ్ళంతా “ఇక నీ అవసరం ఏమిటి?” అని ఏకధాటిగా ప్రశ్నిస్తున్నట్లుగా వుంది.

మొదట్లో వినపడగూడదనే మాట్లాడుకొనే వారు. తర్వాత వినపడగూడదని మాట్లాడుకుం టున్నట్లే మాట్లాడుకొనేవారు. ఇప్పుడు తను విన్నా పట్టించుకోవట్లే మాట్లాడుతున్నారు.

“ఒరేయ్. ఇది నా ప్రాణంరా. నేను ఇంకా బ్రతికే వున్నానా. మీరు కొదురా నిర్ణయించా ల్పింది.

మద్రాసు కాదు, అమెరికా అయినా పరే,

3-7-92 ఆంధ్రజ్యోతి సంచిక

సంవత్సరం కాదు ఒక్క నెలయినా సరే ఇది నా ప్రాణంలా"

అని గట్టిగా అరిచి చెప్పటానికి ఓపికే కాదు అహం కూడా అడ్డు వస్తోంది.

తన జీవితంలో ఎన్నో రాజీలు పడ్డాడు గాని ఇతరుల జాలికి పాత్రుడు కావలసిన స్థితి ఎప్పుడూ రాలేదు.

తండ్రికి గర్వకారణమైన కొడుకుగా ప్రేమాను రాగాల్ని పంచియిచ్చిన భర్తగా బాధ్యతాయుతమైన తండ్రిగా విద్యార్థులకు ఆదర్శ ఉపాధ్యాయుడిగా కీర్తింప బడిన తను ఎవరి దగ్గర తలవంచలేదు.

"స్పెషల్ ట్రేడ్ మెంట్ చేయిస్తే ఇంకొక ఆరు నెలలు గడవవచ్చు. కాని దాదాపు లక్ష రూపాయిలకు పైగా ఖర్చవుతుందట. ఏమంటావ్ అమ్మా?"

"వరం! మాట్లాడు! ఊ! ఆరు నెలలు ఆరు యుగాలుకాదా. ఇంతకంటే నీకేం కావాలి, ఊ" అతని మాటలు గొంతు దగ్గరే ఆగిపోతున్నాయి. పైకి రావటం లేదు.

ఇంకొక ఆరు నెలల్లో పోయే ప్రాణానికి కాపలా అంటేగా-

"వరం!"

"ఇన్నాళ్ళ నా సాంగత్యం ఈ భయంకర మానాన్నేనా నీకు వేర్పింది? మాట్లాడవేం?"

సర్వ ప్రపంచానికి, చివరికి భార్యకి కూడా బాధ, బరువు, ఎక్కెన్ గా తను మిగిలి పోతున్నాడా?

* * * "మళ్ళీ నాలోజుల్లో వస్తాన్నా.

ఏం ఫరవాలేదు. మళ్ళీ స్పెషలిస్ట్ వస్తాట్ట. కొద్ది రోజుల్లోనే కోలుకొంటావని డాక్టరు చెప్పారు. అమ్మా చెల్లాయీ ఇక్కడే వున్నారు" మెల్లగా దగ్గరగా వచ్చి చెప్పాడు పెద్దకొడుకు.

కొడుకుగా ప్రేమనీ బాధ్యతనీ పంచుకోవటం నుంచి తండ్రిగా, భర్తగా, తన సంసారానికి అనురాగాన్ని, మమకారాన్ని పంచి యివ్వవలసిన జీవితపు ఆవలి తీరంవైపు పయనిస్తున్న మధ్య వయస్కుడతను.

గిరున తిరుగుతున్న కన్నీటిని వెనక్కి తిరిగి తుడుచుకొంటూ అతను వెళ్ళిపోతున్నాడు. అతని వెంటే అతని చిన్నారి కూతురు-తన మనుమ రాలు-అమాయకపు కళ్ళతో వెనక్కి చూస్తూనే ముందుకు వెళ్ళిపోతోంది, తన ప్రశ్నకి సమాధానం గ్రహించినట్టు.

పెద్ద వాడి వెనక రెండోవాడు- వాడి వెనక మూడో వాడు- అందరూ వెళ్ళిపోతున్నారు- పైకి లేవబోయాడు

అశక్తమైన అతని శరీరం అతని చేతనను నిర్వీర్యం చేస్తోంది.

వెనక్కి వాలిపోయాడు.

* కందకు లేని దురద

చున్నట్లులా..

"పక్కంట్లో కూర మాడిపోతున్నదని పరుగెత్తే ఇల్లాలు!" - ప్రగల్భాచల తేజకుమారి, ఏలూరు

"ఇంటి నిండా చుట్టాలు పున్న రోజున పనికి వచ్చే పని మనిషి!" - సురేఖ ఏం, రామకృష్ణపురం

"పక్కంటి అల్లుడికి మర్యాదలు చేసే దంపతులు!" - బి. భాగ్యశ్రీ, కిష్కిన్హార్

"అడక్కుండానే కొసరు చేసే వ్యాపారి!" - కె. రామకృష్ణ, కొల్లూరు

"నిర్మాతకు లేని శ్రద్ధ లైట్ బామ్ ప్రదర్శించడం!" - జి. శ్రీనివాసరావు, కాశిబుగ్గ

"అమ్మగారిని అయ్య గారు తిడితే పనిమనిషి ఎక్కి-ఎక్కి-నిద్రలుం!" - ఎం. వంశీ శ్రీనివాస్, కొత్తగూడెం

"నిర్మాత సినిమా రిలీజు వేయలేకపోతున్నాడని డిస్ట్రిబ్యూషన్ పెట్టి పోరో!" - పి. చసంత, మాళ్యగూరుపేట

"ఫీజు లేకుండా, ఉచితంగా మందులు కూడా ఇచ్చే డాక్టరు!" - కె. సరోజ, హైదరాబాద్

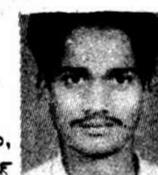
"క్రికెటర్ సరిగా అడకపోతే అభిమాని తిండి మానటం!" - మంగం రామారావు, కేదార్లంక

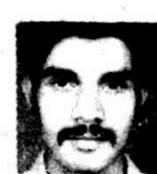
"ఇల్లు అద్దెకు ఇచ్చిన ఓసరు సామాన్లు కూడా సర్దిపెట్టడం!" - జి. రఘునాథరెడ్డి, కేసుంట

"తన జేబు డబ్బులో పెల్లోలు పోసి యజమాని కారు సడిసే డ్రైవరు!" - జి. శ్రీశైలం, ఐ.డి.పి.ఎల్

"వాడికి లేని బాధ నీకు దేనికి అని!" - బి. శ్రీనివాస్, విజయవాడ

"రైల్వే కూలి దగ్గర సామాన్లు అందుకుని మోసేవాడు" - తాలాలాయుడు, ఎల్లారెడ్డిగూడ

"బ్యాంకు తాలాలు సరిగా పున్నాయో లేదో లాగి చూసే కష్ట మరు" - పి.వి.ఎస్. అప్పారావు, తాటిపాక

"ఉమ్మడి సంసారంలో పనివాడు అంతా నాదే అనుకోడం!" - జి. శ్రీధర్ రావు, చరసింగాపురం

"గాడిద-కుక్క కథలో కుక్క పని గాడిద చేయడం!" - అర్చి రవికుమార్ యాదవ్, అత్తిరి

"బాబోయ్ పెళ్ళికి ఎన్ని విస్తరాకులో అని బాధపడే కాకి!" - ఎం. జనార్దనాచారి, పెందుర్తి

"ఎవరి తీటనో తనకు అంటించుకోడం!" - అక్షయ్, గోదావరిఖని

"ఉతికేవాడికి లేని శ్రద్ధ ఇస్తే చేసేవాడికి దేనికి అని" - వై.వి.వి. సత్యనారాయణ, రోల్ల

"తన సినిమా పోతే పోయింది. పోరోకు వెళ్ళి సినిమా పుంటుందా అని ఆలోచించే నిర్మాత!" - రమణమూర్తి, అమలాపురం

"విధిలో ఏం జరిగినా ముందుగా పరుగెత్తే వాడు!" - దాసరి వెంకటేశ్వర్లు, ఇల్లందు.

"పార్టీ అధ్యక్షునికి లేని బాధ కార్యకర్తకి వుండడం!" - శ్రీపాద శ్రీనివాస్, బాద్మిరి

"దురద లేని కంద కోసినా కత్తికి దురద రావటం!" - బి. రాజేందర్, నాయుడుపేట

"అన్నీ పోతున్నాయని ఇంటి కుక్క బాధ పడడం!" - ఎం.వి.వి. రెడ్డి, దాట్లాక్యాపు

"వెక్స్ పిక్చర్ తీయలేకపోతే టెక్నీషియన్స్ ఏమైపోతారో అసిబాధపడే నిర్మాత!" - మంగం రామారావు, కొత్తపేట

"రిక్వాలిటీ కూర్చుని, రిక్వాలిటీ కాళ్ళు చూస్తూకూర్చోడం!" - అల్లు వెంకటరమణ, సరాయివల్ల

"ఎంక్యూరిలో కూర్చునే పెద్దమనిషి స్వభావం!" - పి. రాంబాబు, తాటిపాక

"ఇల్లు ఎక్కడ అంటే సామాను మోపి మరీ చూపించే దానయ్య!" - ఎ. ఆలిసాబ్, రాయదుర్గ

"అమ్మాయి ఫెయిల్ అయితే మమ్మీ డాడి ఏడవడం!" - ఎం. బ్రహ్మయ్య, పాల్వంచ

"సంఘాన్ని గురించి కొంతమంది పోలీసుల ప్రవర్తన!" - కె. వాగేశ్వరరావు, గజపాక

* ఈ వారం ప్రశ్న! కాళ్ళ బేరం అంటే? ● ప్రతిక మీ చేతి కందిన వెంటనే ఈ ప్రశ్నకి సమాధానం పోటు మీ పోటోను కూడా పంపిన యెడల ప్రచురించగలం.